

Valtiovarainvaliokunnalle

Lausunto hallituksen esitykseksi 94/2025 vp eduskunnalle laeiksi perintö- ja lahjaverolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Valtiovarainvaliokunta on varannut Perheyritysten liitto ry – Familjeföretagens förbund rf:lle tilaisuuden esittää lausuntonsa otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä. Perheyritysten liitto kiittää mahdollisuudesta ja kunnioittavasti esittää lausuntonaan seuraavaa:

Jotta hallitusohjelmassa oleva maksuaikakirjaus helpottaa yritysten sukupolvenvaihdoksiin ja muihin epälikvidiä omaisuutta koskeviin tilanteisiin liittyviä vero-ongelmia, kymmenen vuoden maksuaika on toteutettava vastaavanlaisena sekä perintö- että lahjaverolle. Alaikäisten sukupolvenvaihdoshuojennus on kannatettava uudistus.

1. Aluksi

Suomi tarvitsee kestäväää talouskasvua. Se voi syntyä vain yritysten kasvun, niiden synnyttämien työpaikkojen ja investointien avulla. Viime vuosina toinen toistaan seuranneiden kriisien seurauksena yritysten vakavaraisuus on joutunut entistä kovempien paineiden kohteeksi. Sen seurauksena tarve oman pääoman aseman vahvistamiseen korostuu. Yrityksillä on oltava kasvaakseen aikaisempaa enemmän omanpääomanehtoista rahoitusta. Verotuksen pitää siksi ohjata pääomia työllisyyttä ja investointeja tukevaan yritystoimintaan.

Maamme yrityskannasta vain henkilöomisteisten yritysten pääomiin kohdistuu aika ajoin huomattava erillisvero. Tämä henkilöomisteisten yritysten kilpailukykyä oleellisesti heikentävä vero tunnetaan paremmin nimellä sukupolvenvaihdosten perintö- ja lahjavero.

Perheyrityksen ja sen kehittämisen kannalta nykyinen sukupolvenvaihdoksen verotus ei ole yhdenvertaista verrattuna muulla tavoin omistettuihin yrityksiin. Esimerkiksi osuuskuntiin tai laajasti omistettuihin pörssiyhtiöihin ei kohdistu sukupolvenvaihdoksen verotusta. Ne kuitenkin toimivat usein kilpailutilanteessa perheyritysten kanssa ja saavat siten verotuksellista kilpailuetua omistusmuotonsa kautta. Tällä tavoin yritysvarallisuuteen kohdistuva perintö- ja lahjavero heikentää yrityskannan kasvupohjaa.

Perintö- ja lahjaverotus hidastaa perheyritysten kasvua ja pienentää niiden työllistävää vaikutusta. Tämän on todennut raportissaan myös EU-komissio (EU Commission Communication on the Transfer of Business, 14.3.2006): kun perintöverojen maksaminen johtaa varojen irrottamiseen yritystoiminnasta, yritystoiminnan häiriintymisestä johtuvat pitkän ajan verotulomenetykset saattavat olla suuremmat kuin perintöverojen tuotto lyhyellä aikavälillä.

2. Perintö- ja lahjaveron maksuajan merkitys

Perintö- ja lahjaveron on erityisen ongelmallinen esimerkiksi näissä ongelmatilanteissa:

- Sukupolvenvaihdostilanteet ilman sukupolvenvaihdoshuojennusta, esimerkiksi alle 10 %:n omistus tai alaikäinen perillinen.
- Lasten perimä mutta lesken käyttämä ja hallitsema asunto, jota perilliset eivät voi myydä.
- Muuttotappioalueiden kodit: perintö- ja lahjaverotusarvo on yleensä paljon suurempi kuin myyntihinta, jos myynti edes onnistuu
- Vaikeasti rahaksi muutettava omaisuus: suvun kesäpaikat, erilaiset vapaa-ajan kiinteistöt jne.

Edellä mainittuja ongelmatilanteita yhdistää se, että perintönä tai lahjana siirtyy epälikvidiä omaisuutta, jonka muuttaminen rahaksi on mahdotonta tai vähintään huomattavan tappiollista. Kaikkein ongelmallisimpia sukupolvenvaihdostilanteita ovat ne, joissa huojennusta ei saada ja täysimääräinen perintö- ja lahjaveron tulee perinnön- tai lahjansaajan maksettavaksi vain jopa muutaman kuukauden sisällä kuolemasta tai lahjoituksesta. Tämä koskee sekä yritysten että maa- ja metsätilojen sukupolvenvaihdoksia.

Yrityksen uusi omistaja voi jäädä huojennuksen ulkopuolelle esimerkiksi siksi, että huojennussäännösten edellyttämä 10 %:n omistusosuusraja tai jatkakriteeri ei täyty. Verohallinto ei myöskään välttämättä hyväksy yritystä perintö- ja lahjaverolaissa tarkoitettua yritystoimintaa harjoittavaksi yritykseksi. Näissä tilanteissa sukupolvenvaihdoksen verorasitus voi nousta ylitsepääsemättömän suureksi ja pakottaa omaisuuden myyntiin pilkkahintaan.

Viimeksi mainittu epäkohta on yleisin kiinteistöliiketoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja aiheuttaa niiden sukupolvenvaihdoksissa merkittäviä ongelmia. Kiinteistöliiketoimintaa verotetaan usein ns. muun toiminnan tulolähteessä. Silloin myöskään sukupolvenvaihdoshuojennus ei juuri milloinkaan sovellu kiinteistöliiketoimintaa harjoittavan yrityksen sukupolvenvaihdokseen. Tällainen kiinteistöliiketoiminnan muusta liiketoiminnasta poikkeava verokohtelu perustuu vuosikymmeniä vanhaan oikeuskäytäntöön ja on kiinteistöliiketoiminnan ammattimaistumisen ja laajentumisen myötä vanhentunut. Siitä huolimatta Verohallinto noudattaa sitä laajasti.

Perheyriyten liitto pitää tärkeänä perintö- ja lahjaveron maksuajan pidentämistä. Se on keino pienentää perintö- ja lahjaverosta yritykselle aiheutuvia, jopa yrityksen myyntiin tai vähintään sen investointikyvyn kiihdyttävään osingonjakoon johtavia ongelmia. Pitkän maksuajan avulla yrityksen osingonjakoa on mahdollisuus kasvattaa maltillisesti niin, että osinko juuri riittää osinko- ja perintö- ja lahjaverojen maksamiseen muttei silti liiaksi vahingoita yrityksen toimintaedellytyksiä.

3. Pidentetyn maksuajan olisi kohdistuttava sekä perintö- että lahjaveroon

Esitysluonnoksen mukaan perintöveron korkoa alennettaisiin, mutta lahjaverolle ei edelläkään tulisi vastaavaa maksuaikamahdollisuutta. Lahjaveron jättäminen pidentetyn maksuajan ulkopuolelle olisi pahasti puutteellinen ratkaisu edellä mainittuihin ongelmatilanteisiin. Kuten HE-luonnoksessakin todetaan, sukupolvenvaihdoksista hyvin pieni osa tapahtuu perintönä valtaosan tapahtuessa lahjoina.

Suomessa perintö- ja lahjaverotuksessa on vakiintuneesti noudatettu linjaa, jossa lahjaverotus on enintään yhtä ankaraa kuin perintöverotus. Syynä on se, että jos perintövero on kevyempi kuin lahjaveron, se johtaa käytännössä ns. lukkiutumiskeikutukseen, jossa lahjoja ei anneta vaan jäädään odottamaan omaisuuden omistajan kuolemaa. Se johtaisi ongelmallisiin tilanteisiin, kun yritysten ja maatilojen toimintaedellytysten sekä työllistämisen- ja investointikyvyn kannalta tärkeitä sukupolvenvaihdoksia lykättäisiin odottamaan omistajan kuolemaa, jopa kymmenillä vuosilla eteenpäin.

Esitetty muutos voisi jopa estää sellaisia perheyriyksen omistajan elinaikana tapahtuvia sukupolvenvaihdoksia, joihin ei sovellu sukupolvenvaihdoshuojennus. Jos jatkaja saa yhtiön osakkeet omistukseensa silloin, kun luopuja esimerkiksi 80-90 vuoden iässä kuolee, jatkaja on hyvinkin 60-70-vuotias,

jolloin jatkajan pitäisi jo itse luopua osakkeista siirtämällä ne seuraavalle sukupolvelle. Perintöveron helpottaminen lahjaverotusta enemmän johtaisi todennäköisesti perheyritysten stagnaatioon tai negatiiviseen kehitykseen. Päinvastoin kuin tämä vaikutus, Suomi tarvitsee perheyrityksiä luomaan tulevana vuosina kipeästi kaivattua ja valtiontalouden tervehdyttämisen kannalta välttämätöntä talouskasvua ja työllisyyttä.

Vuonna 2017 toteutetun veroasteikkojen muutoksen jälkeen lahjaverotus on hieman keveämpää kuin perintöverotus. Sipilän hallituksen toteuttamaa muutosta perusteltiin sillä, että sen avulla haluttiin edistää elinaikana tapahtuvia sukupolvenvaihdoslahjoituksia. Vastaava perustelu koskee myös muuta omaisuutta kuin yritysvarallisuutta. Perheiden kesämökkien ja muuttotappioalueiden asuntojen siirtoa seuraaville sukupolville siirron kannalta järkevällä hetkellä ei pidä estää säätämällä lahjaverotus kireämmäksi kuin perintöverotus.

Edellä mainituilla perusteilla on olennaisen tärkeää säätää lahjaverotukseen kymmenen vuoden maksuaika vastaavin ehdoin kuin perintöverotukseen. Lahjaveron tuotto on noin neljännes perintöveron tuotosta, joten lahjaverotuksen maksuajan pidentämisellä lienee vaatimaton valtiontaloudellinen vaikutus.

Perheyritysten liitto kiinnittää huomiota siihen, miksi perintöveron maksuaika on 10 vuoden mittainen ns. bullet-laina. Se johtaa kaikkein suurimpiin verotulon viivästymisvaikutuksiin valtiolle ja suurimpiin mahdollisiin luottotappioriskeihin. Perintöveron – ja lahjaveron – maksuajan myönteisten vaikutusten saavuttamiseen riittäisi, että maksuaika olisi kymmenen vuotta mutta maksu tehtäisiin vuotuisissa taksaerissä, 1/10 vuodessa.

Perintöveron koron alentaminen on kannatettava uudistus.

4. Alaikäisten asema sukupolvenvaihdoksessa

Perheyritysten liitto kannattaa esitysluonnokseen sisältyvää muutosta, jonka mukaan myös alaikäinen voi saada sukupolvenvaihdoshuojennuksen perintöverosta, jos hänen puolestaan yritystoiminta jatkaa edunvalvoja. Tämä mahdollisuus olisi hyvä liittää myös lahjaverotukseen. Se edesauttaisi sukupolvenvaihdosten toteuttamista pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti.

Hallituksen esityksen mukaan alaikäisen puolesta yritystoimintaa voisi jatkaa holhoustoimesta annetun lain mukainen edunvalvoja tai edunvalvojan sijainen. Tämän lisäksi yritystoiminnan jatkajaksi olisi perusteltua hyväksyä perinnönjättäjän testamentissaan nimeämä muu henkilö, tyypillisesti testamentin erityinen toimeenpanija.

Erityisesti perheyritysten omistajakunnassa tavallinen tilanne on, että perheyrityksen osakkeilla päätöksiä voivat tehdä vain omistajaperheen jäsenet. Jos perinnönjättäjä on alaikäisen vanhempi, joka omistaa perheyrityksen osakkeita, häntä ja osakkeet perinyttä alaikäistä velvoittaa tyypillisesti perheyrityksen osakassopimus, jossa edellytetään alaikäisen puolesta päätösvaltaa käyttävän tai hallituksen jäsenenä olevan henkilön olevan omistajaperheen jäsen. Kun alaikäisen toinen vanhempi oli tai oli aiemmin ollut perheyrityksen omistajan puoliso, tällainen omistajaperheen ulkopuolinen puoliso ei välttämättä ole osakassopimuksen mukaan oikeutettu tai muutoin sopiva käyttämään päätösvaltaa alaikäisen puolesta.

Holhoustoimilain mukaan alaikäisen edunvalvoja on hänen huoltajansa eli em. tilanteessa elossa oleva toinen vanhempansa. Jos tämä toinen vanhempi ei suostu siihen, että DVV nimittää hänen puolestaan kolmannen henkilön lapsen edunvalvojan sijaiseksi, ollaan tilanteessa, jossa edunvalvoja tai edunvalvojan sijainen ei voi jatkaa yritystoimintaa alaikäisen puolesta eikä huojennusta voi saada. Tämän ongelmatilanteen välttämiseksi jatkamiseen kelpolliseksi henkilöksi olisi katsottava myös testamentissa nimitys muu henkilö, tyypillisesti testamentin erityinen toimeenpanija.

Perheyritysten liitto

Lisätietoja asiasta antaa veroasiantuntija Simo Valtti (0400 276 166, simo.valtti@perheyritys.fi).

Helsingissä 30. päivänä syyskuuta 2025

PERHEYRITYSTEN LIITTO R.Y. – FAMILJEFÖRETAGENS FÖRBUND R.F.

Minna Vanhala-Harmanen
Toimitusjohtaja

Simo Valtti
Veroasiantuntija